

աթոռ: կաթողիկոսութեան, որում՝ ըստ գրութեան Արարատ օրագրի Էջմիածնի (1886) թիկնածու եղած է. սակայն երկինք այլազգ տնօրինած են: Թէպէտ և ընտրութիւնն յաջողած է և 'ի շարս հայրապետաց ազգիս Յովսէփ Գ կաթողիկոս ամենայն Հայոց կը յիշուի, այլ նա յԷջմիածին չնստած՝ վախճանած է բազմարդին կենօք 'ի Թիֆլիս (1801). մարմինը տեղափոխուած է յԷջմիածին, հանգչեցընելու 'ի քնարանի հայրապետացն Հայոց:

Ինչպէս կանխեցի գրեցի, Արղութեանց արքեպիսկոպոսն գաղթականութեան գործոյն մէջ անձամբ գլուխ կանգնած չէ, այլ այդ ծանր և վշտալի պաշտօնը կատարել է Պետրոս վարդապետ Մարկոսեան: Գաղթականք տեղը հասնելէն վերջը, վարդապետին անունը բոլորովին կը նսեմանայ Արղութեանցի փառաւոր անուան դիմաց. արդէն իսկ կ'երևի որ Պետրոս վարդապետ իբրև ըստ ձեռնանէ ոմն գործ տեսած է, կամակատար կամ գործիք Արղութեանցի, այսինքն ազգիս տարագնացութեան ուղեկից, վշտաց և գանգատունաց վշտակից և կարեկից, փառաւոր հանդիսատարութիւնքը թողլով սրբազան առաջնորդին:

Նոյնը կարելի չէ զրուցել Տէր Յակօբ Վարդերեսելի վարդապետի համար. սա իբրև գլխաւոր գործող անձն, 80 տուն հայ կաթողիկաց առաջնորդելով յԵկատերինեալու քաղաքը, հիմն կը դնէ փայտաչէն Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն 1781 ին, և տասն և երկու տարի ազգիս վշտաց համբերութեամբ կարեկից լինելով, միջնորդ կը լինի տէրութեան, և բազում թախանձանօք յաջողցնելով վերադարձի հրամանը, 1790 ին, վերստին